

BIJBELSE EENHEID: GEGROND VERLANGEN

“Is Christus gedeeld?” (1 Korinthiërs 1:13)

Deze vraag van Paulus is een vraag van enorme betekenis. Ze is bij de apostel opgekomen toen hij hoorde van de situatie van de gemeente in Korinthe, levendige havenstad en knooppunt van communicatie in de antieke wereld.

In die christelijke gemeente is veel aan de hand, waar hij commentaar op levert in zijn brief. Maar hij begint bij het begin. First things first. Er is daar *groepsvorming*. Er is een sterke binding van diverse groepen ontstaan aan verschillende personen.

Mensen met namen die klinken als klokken: Petrus, Apollos, Paulus zelf. En van de weeromstuit is er zelfs een schijnbaar boven alle partijen uitstekende Christusgroep. Elke groep is verkleefd aan die mannen van naam. En elke groep claimt voor zich de ware te zijn.

Er is in die prille beginsituatie van de Kerk nog geen sprake van een echt schisma of afscheiding. Maar in deze partijvorming ligt daarvan wel een *kiem*. Kiem van een wildgroei van de eenvoud naar het meervoud.

“Is Christus gedeeld?” Wat een trefzekere vraag. Wie eenzijdig Christus claimt, *verdeelt* Christus.

Ik proef in de behandeling van deze kwestie bij Paulus een ingehouden verontwaardiging. Verontrusting ook. Paulus is een *“bezwaarde”*. Maar wel bezwaard over heel iets anders dan zij, die onder ons wel *“bezwaarden”* worden genoemd..... Deze hartstochtelijke verkondiger van de Waarheid onderkent feilloos hoezeer door de verdeeldheid van de gemeente de waarheid geweld wordt aangedaan.

Eenheid in Christus immers is *deel van de waarheid*. De Israëliet Saulus die Paulus werd leeft uit de traditie van het verbond met het ene Israël, verkoren door de God die Zelf de Ene is, de unieke. Is dat niet de oerbelijdenis van Israël? Profeten hebben zich bij de tijdelijke deling van het volk nooit neergelegd en profeteren het heil van de Komende: de ene Messias. Het nieuwtestamentisch getuigenis verkondigt als die ene Messias, de Christus, Jezus. En de aan Hem verbonden gemeente is zijn enige bruid, zijn enige kudde waarvan Hij de ene herder is, de tempel, het huis van God. Het ene Lam brengt het ene offer (Hebreeën 9:26-28)

De vraag “Is Christus gedeeld?” geeft uiting aan diepe bevreemding. Verdeeldheid raakt Christus zelf. Vanuit Christus is het meervoud “kerken” zinloos en zelfs ridicuul *Credo unam ecclesiam*. Wanneer de kerk, ook lokaal, in stukken breekt, dan wordt Christus gedeeld en in die uitdrukking hebben we het niet over een metafoor, maar over een verdrietige realiteit.

Karl Barth zegt scherp: “*Viele Kirchen in diesem Sinn bedeutet viele Herren, viele Geister, viele Götter*”.

De eenheid van de Kerk is deel van de waarheid. Men zegt onder ons: “Geen eenheid ten koste van de waarheid”. Dat valt niet te ontkennen, “maar niet zo dat waarheid zou kunnen bestaan zonder te verenigen”, aldus De Knijff. Hij zegt dan ook: Elk schisma moet altijd *voorlopig* zijn. Blijven moet: een volhardende gerichtheid op de ander. Iets van die instelling proeft men zijns inziens in de benaming van de Acte van Afscheiding *en Wederkeer* uit 1834. Hij vindt gebrek aan *sensus unitatis* (gevoel voor eenheid) de heresie (ketterij) van de gereformeerde leer. Ik beaam dat. Eenheid deel van de waarheid: dat moge ons verontrusten wanneer we menen dicht bij de waarheid te zijn maar ons in feite niet bekommeren om eenheid, vereniging, oecumene.

De geschiedenis kent een vluchtweg. Het is de weg van de “*onzichtbare kerk*”.

Daaronder kun je verstaan de kerk naar haar innerlijke zijde, de kant van de bevinding, het geloofsbesef, de stilte. Maar meestal bedoelt men dan een soort eenheid boven geloofsverdeeldheid. Tegenwoordig spreekt men in de zeer versplinterde evangelische beweging van de “oecumene van het hart”. Daar wordt veel mee gekoketteerd.... ondanks kerkelijke verdeeldheid toch één.....(echter op z'n best “midden in de week maar ‘s zondags niet”...)

Van Ruler zette een aantal vormen van samenwerking op diverse gebieden eens op een rijtje (in zending, diaconaat, evangelisatie) , maar poneerde vervolgens: “Het echte, volle oecumenische is: maar één kerk willen. De rest is voorbereiding, aanloop, vingeroefening, soms surrogaat”. Vanuit het wezen van de kerk, vanuit Christus, is *organisatorische eenheid* noodzakelijk gevolg. Onmisbaar voor de uitstraling van de kerk naar buiten toe en voor haar concrete saamhorigheid naar binnen toe.

“Is Christus gedeeld?” Alleen de *vraag* al is een fundament voor één gemeente, één geloof, één kerk. Ik weet wel dat het niet gaat om eenheid op zichzelf. De eenheid in Christus is een gekwalificeerde eenheid. Die kwaliteit ligt in een diepe en unieke

belijdenis van Jezus Christus. Heer en Heiland. Dezelfde Paulus schrijft in Efeze 4 over de *groei* naar ons Hoofd Christus toe. We zijn onderweg, nooit arrivé. Maar die groei is onmogelijk als wij niet tegelijk bereid zijn ons in alle bescheidenheid door de ander te laten dienen met die genadegaven die ons zo niet eigen zijn. Is het niet zo dat dat alleen kan gedijen in de *liefde*, die de meeste van alle gaven is? (vgl. 1 Kor.13) Alleen die kan tot integratie leiden. Zonder liefde groeien de schismata welig.

Wij zijn als kerken en gelovigen getuigen van een worsteling van de Heilige Geest. *Omdat* Hij de Geest der waarheid is worstelt Hij toe naar de eenheid.

De vraag is of wij ons werkelijk in die beweging laten betrekken. De geschiedenis laat zien hoe weerbarstig het menselijk materiaal is waarmee de Geest wil werken en waarin Hij wil wonen. Hoe bedroeven wij telkens de Geest.

Het langdurige proces Samen op Weg leek meer op een strompelen dan een wandelen. Velen twijfelden. Anderen oordeelden.

Wanneer wij zoeken naar een Schriftuurlijke grond een beweging naar saamhorigheid en vereniging is die afdoende gewaarborgd in die apostolische, intrigerende vraag alleen al: *“Is Christus gedeeld?”*. Het geloof weet het antwoord en zegt zonder aarzelen: neen. Niet gedeeld. Wij zijn tot eenheid geroepen. Ons verlangen naar eenheid is diep geworteld in de Schriften en mag dan ook vast rekenen op vervulling.

Oriëntatie bij de voorbereiding van deze overweging:

Inspirerend en richtinggevend is H.W. de Knijff. *Hoe katholiek is de Nederlandse Hervormde Kerk?* in de bundel “Met het oog op morgen” voor Jan Visser, Zoetermeer 1996,.90-98.

Een indringende inleiding in de problematiek van de eenheid en verdeeldheid der Kerk geeft G.C. Berkouwer, *Dogmatische Studiën, De Kerk I*, Kampen 1970,. 34 v.v. Nog altijd actueel!

H. Berkhof, *Christelijk geloof*, Nijkerk 1973,424, noemt het schisma als onontkoombaar alternatief voor de liefde.

A.A. van Ruler, *Oecumene is:   n kerk willen* (1961) in: *“Blij zijn als kinderen”*, Kampen 1972,.167 v., wijst op het organisatorische als consequentie van oecumene.

W. Balke, in W. v 't Spijker e.a. (red.):*De Kerk*, Kampen 1990, 260 v.v. geeft aan dat eenheid en volheid geen optelsom kunnen zijn van deelwaarheden, maar daar zal ontstaan waar Christus alleen beleden wordt als Hoofd van kerk en kosmos.

Over “  n” en “enig” in het Nieuwe Testament: K.-H. Bartels in *Theol.Begriffslexikon z. NT I*, 213 ff.

Bijbeltheologische overweging bij afscheidssymposium Raad Deputaten SoW, Houten, 4 febr. 2002